

İSVEÇ’TE YEREL SİYASET VE KATILIMCIK: BORGARE PARK ÖRNEĞİ*

Pınar AKARÇAY**

Öz

İsveç’in, 1990’lı yıllardan sonra yeni liberal politikaların bir yansıması olarak gerçekleştirdiği kamu yönetimi reformları ve yeni yerel yönetim yasası (1991) farklı bir yerel yönetim, yerel demokrasi anlayışı getirmiştir. Sosyal devlet politikalarından uzaklaşmamış ve hala bir çok hizmetin kamusal niteliği taşıdığı, korporatist toplum yapısına sahip İsveç’te, yeni liberal politikaların uygulanmaya çalışılması, özellikle yerel demokrasi ve hizmetlere halkın katılımı açısından kimi sorunlara neden olmaktadır. “Daha demokratik ve katılımcı yönetim” anlayışına sahip olduğu iddia edilen yeni liberalizmin İsveç gibi, etkin bir sivil topluma, uzlaşmacı ve işbirliği kültürüne sahip toplumu, kamu hizmetleri ve katılım mekanizmalarının dışında bırakmıştır. İsveç’in Lund kentinde yer alan Borgare Park tam da belediyelerin yerel halkı bu karar alma süreçlerinin dışına –özel sektör temsilcileriyle uzlaşarak- nasıl bıraktığını gösteren bir örnektir.

Anahtar Kelimeler: İsveç’te Siyaset, Yerel Yönetimler, Yerel Demokrasi, Katılım, Borgare Park.

LOCAL POLITICS AND PARTICIPANT IN SWEDEN: EXAMPLE OF BORGARE PARK

Abstract

Sweden, after the 1990s, has brought local democracy that public administration reforms carried out a different local government as a reflection of the neo-liberal policies and the new local government law (1991). Sweden with corporatist society, attempting to implementation of neo-liberal policies, especially to local democracy and service causes some problems in terms of public participation as it has been away from the welfare state policies and still carries publicity nature of many services. Neoliberalism as "The more democratic and participatory governance" claimed to have understanding, an active civil society, the society has a conciliatory and cooperative culture is left out of public services and participation mechanisms in Sweden. Sweden – Borgare Park- is an example of how the left-citizens of the decision-making process.

Key Words: Politics in Sweden, Local Authorities, Local Democracy, Participation, Borgare Park

1. GİRİŞ

İsveç 16.yy’da özerk ve homojen bir nüfusa sahip güçlü merkezi bir devlet olarak kurulmuştur (Micheletti, 1995: 5). İsveç başka bir güç tarafından işgal edilmemiş ve uzun kanlı bir savaş yaşamamıştır. Bunun ulusal politikaya yansıması, refah devleti kurma ve uzun süre bu politikalar doğrultusunda merkezi ve yerel politikalar geliştirme yönünde olmuştur (Amna ve diğerleri, 2000: 23-24). 19.yy kadar uluslararası politikalarda tarafsız konumunu korumuştur. Dolayısıyla İsveç’in bu stratejisi politik, toplumsal ve ekonomik sistemin gelişimini etkilemiştir. Böylece İsveç’te politik yapıda olduğu gibi ekonomik, toplumsal ve kültürel yapıda da sürekli ve hızlı bir değişim yerine daha yavaş geçişleri olan küçük çaplı değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur (Pettersson, 1994:59). “Tam da bu neden” “İsveç’in kendine has demokrasininin” karakterinin temelini oluşturmaktadır. Bunun somut bir yansıması İsveç anayasasıdır, anayasa İsveç’in ulusal ve yerel geleneklerini yansıtmış ve sürekli değişimlere maruz kalmamıştır (Pettersson, 1994:63).

1718’de İsveç parlamentosu Riksdag ve yerel meclisler güçlendirilmiştir. Yeni bir anayasa hazırlanarak kraliyetin yetkileri ve gücü sınırlandırılmıştır. Bu anayasanın getirdiği

* Bu çalışma yazarın “Türkiye ve İsveç’te Kamu Katılım Mekanizmaları” konulu doktora tezinden derlenmiştir.

** Öğretim Görevlisi, Trakya Üniversitesi, pınarakaray@trakya.edu.tr

parlamentonun üstünlüğüne dayanan yeni süreç 1719'dan 1772'ye kadar sürdürülmüştür. Parlamentonun yetkileri genişletilmiştir. Hükümet parlamento tarafından atanmaktadır ve parlamentoya karşı sorumludur. Aynı şekilde yerel meclisler de güçlendirilmiştir (Gustafsson, 1999: 14).

Böylece İsveç'te hem merkezi hem de yerel yönetimlerde parlamenter yönetim sistemi gelişmeye başlamıştır. Ancak 1960 ve 1970'lere kadar yerel yönetimlere yerel partiler damgalarını vurmuştur. Yürütme yetkisini elinde tutan komiteler - komite üyeleri meclis tarafından partilerin sandalye sayısına göre belirlenmektedir- oldukça güçlü roller ve yetkilere sahip olmuşlardır. Sistemin adı her ne kadar parlamenter sistem olsa da "sözde parlamenter sistem" uygulanmıştır (Montin, 1993: 48). Çünkü komiteler meclisten daha güçlü olarak konumlanmışlardır.

İsveç'in ulusal politikası, kamu sektörünün genişletilmesi yönünde olmuştur. Özellikle 2. Dünya Savaşı sırasında ve sonraki süreçte sosyal demokratların da etkisiyle kamunun etkisi artırılmıştır. Bu dönemde İsveç'in toplumsal problemlerinin – işsizlik, konut yetersizliği, yoksulluk gibi- çözümü için "refah devleti anlayışı" iyimser bir çözüm olarak baskın bir yer tutmuştur. Bu sorunların çözümü için birçok yöntem ulusal ölçekte tartışılmıştır (Aylott, 1999; 34). Hatta diğer ülkelerin sistemleriyle karşılaştırılmalar yapılmıştır. Kamu hizmetlerinin nasıl sağlanacağı ve toplumsal sorunların nasıl çözüleceği üzerine odaklanılmıştır. 1960'lı yıllarda kamu sektörü maliyetleri kısmış ve hırslı bir ticari program izlemiş, yeni önceliklerine odaklanarak kendine özgü ve dikkate değer bir genişleme ve gelişme göstermiştir (Aylott, 1999: 34).

1960'lı yıllarda üniversitelerde, kamu sektörünü daha etkin ve verimli hale getirecek kürsüler, bölümler oluşturulmuştur. Ayrıca bu bölümler yaygınlaştırılmıştır. Öyle ki dünyanın en geniş kamu sektörü haline gelmiştir. Vergiler ve hırslı refah devleti girişimleri üretimi kamu sektörü yönünde genişletmiştir. Başta eğitim ve sağlık, sosyal güvenlik (sosyal sigortacılık) politikaları kamu sektörü tarafından düzenlenmekteydi. Burada ki kamu politikalarının amacı farklı bölge ve sosyal grupları aynı seviyeye taşımak olmuştur. Öğrenci bursları ve kredileri, emekli maaşları, ev yardımları, sağlık güvenceleri, aile ödemeleri kamu harcamalarının çok önemli bir kısmını oluşturuyordu (Sweden Country Report, 2010: 10).

Bu makale, İsveç'te merkezi ve yerel yönetimler, merkez- yerel ilişkisi, toplum ve yerel siyaset ilişkisi, yerel yönetim reformları, yerel demokrasi, yerel katılım ve katılımı etkileyen faktörler konularını açıklamakla başlamaktadır. Ayrıca, başta yerel yönetim yasası –Local Government Act- olmak üzere örnek Borgare Park ile ilgili kimi mevzuatlar – Planing and Building Act- da incelenerek çalışmaya dahil edilmiştir. Arka planda yukarıda bahsedilen konular açıklanırken amaç, İsveç'te yerel demokrasinin ve yerel katılımın tarihsel ve toplumsal ilişkisini ortaya koymaktır. Bu bağlamda bu bölüm, arka planda İsveç'in tarihi ve toplumsal özellikleri göz önünde bulundurularak, yeni liberal politikaların yerel yönetimlere etkisi, katılımın ve demokrasinin algılanışı, uygulanışı, mekanizmaları, nedenleri ve nasılları üzerinde durulmaktadır.

Bu açıklamalardan sonra, tarihsel ve toplumsal birikimin uygulamaya nasıl yansıdığını anlamak için Borgare Park örneği ele alınacaktır. Borgare Park çalışması için, ilgili yerel, bölgesel, ulusal gazeteler taranmıştır. Ayrıca yapılan literatür araştırmaları ve Borgare parkla ilgili toplanan bilgiler ışığında yerel yöneticiler, halk, gazeteci, mimar ve şehir plancılarıyla, literatür ve uygulamayı ilişkilendirebilmek için mülakatlar yapılmıştır.

Toplamda 20 kişiyle görüşülmüştür. Bu kişiler Borgare Park'a konut yapma kararı alan Lund belediye başkanı, başkan yardımcısı, meclis üyesi, belediye şehir plancısı, belediye avukatı, belediye mimarı ve Borgare Park'a konut yapma kararına karşı çıkan Borgare Park Sivil Toplum Platformu üyeleridir. Görüşülen kişiler şunlardır; Lotta Wallin – Lund Belediyesi Planlama Şefi ; Britt- Marie Jonsson – Lund Belediyesi Mimarı ; Christer Wallin (Muhafazakar Parti) – Lund Belediye Başkanı ; Björn Abelson (Sosyal Demokrat Parti)- Lund Belediyesi Başkan Yardımcısı ; Lena Fallström (Sosyal Demokrat Parti)- Lund Belediyesi Meclisi üyesi ; Kristina Frostegren – Borgare Park Sivil Toplum Platformu üyesi ; Per Wickenberg – Profesör Lund Üniversitesi hukuk sosyolojisi departmanı ve Borgare Park Sivil Toplum Platformu üyesi ; Bengt Aronsson- Lund Belediyesi Emekli mimarı ; Anna Lena- Lund Belediyesi Avukatı. Diğer 10 katılımcı, Lund ve Norra Faladen bölgesinde yaşayan Borgare Park Sivil Toplum Platformu üyeleri arasında yer alan kişilerden oluşmaktadır.

Yukarıda belirtilen kişilerin tamamı Borgare parkla doğrudan ilgili olan kişilerdir. Bu kişilerle, 2013 yaz döneminde İsveç'in Lund kentinde görüşülmüştür. Halkla yapılan mülakatlar genellikle grup mülakatı şeklinde gerçekleştirilmiştir. Diğer görüşmecilerle ayrı ayrı mülakatlar yapılmıştır. Yapılan mülakatlarda yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Böylece konunun daha iyi kavranması için, temel soruların yanı sıra verilen cevaplara göre başka ilave sorular da yöneltilmiştir. Her bir mülakat ortalama 40 dakika sürmüştür.

Mülakatlarda yöneltilen sorular, yerel bilgilendirme ve diyalogun nasıl sağlandığı, katılımın hangi kanallarla gerçekleştirildiği ve katılımın etkinliğini ölçmeye yönelik kurgulanmıştır. Çalışmanın amacı yasal katılım mekanizmaları ve bu mekanizmaların etkinliğini ölçmeye çalışmaktır. Ayrıca İsveç'te yasal katılım mekanizmaları 1990'lı yıllarda özellikle Avrupa Birliği üyeliğinden sonra yeni liberal politikalarıyla uyumlaştırılmıştır. Yerel yönetim yasası bu doğrultuda, 1995, 1998, 2001 ve 2003 yıllarında kimi değişiklikler yapılmıştır. Bu nedenle araştırma, yeni liberal politikalara paralel olarak 1980'li yıllarda başlayan kamu reformları, 1990'lı yılların sonu ve 2000'lerde devam eden demokratikleştirme reform ve yasal düzenlemeleriyle görece olarak etkin hale getirilmeye çalışılan yasal katılım mekanizmalarına ve etkinliğine odaklanmaktadır.

2. İSVEÇ'TE YEREL SİYASET, DEMOKRASİ VE KATILIM

İsveç'te ulus devletin gücü 17.yy da genişlemeye ve gelişmeye başlamıştır. Bu döneme kadar toplum arasında self-rule/ kendi kurallarını kendi belirleme alışkanlığı yaygın olarak uygulanmıştır (Montin, 2000: 116). Öyle ki, M.S. ilk yüzyılda aile liderleri düzenli olarak toplanıp kendi meseleleri ve sorunlarıyla ilgili konularda adil kurallar koyarak ve bu kuralları kullanagelerek yerleşmesine katkıda bulunmuşlardır (Rose, 2005: 83). Ortaçağ boyunca kendi kendini yönetme (self-government) konusunda oldukça iyi gelişmiş yerel birimler ortaya çıkmıştır (Rothstein, 1996: 45). 18.yy boyunca yerel özerk yönetim genişletilmiştir- karar, kaynak ve birimlerini kendisi belirleyen özerk yerel yönetimler-. Ayrıca başka yasalar ve kararnamelerle de yerel yönetimlerin özerkliği ve demokratikliği pekiştirilmiştir (Page, 1991:64-65).

Örneğin, İsveç'te belediye faaliyetler 1766'dan beri basın özgürlüğü kararnamesinde belirtildiği gibi, açıklık ilkesine göre yönetilmekteydi. Bu kararnameye bağlı olarak her İsveç vatandaşı, eksiksiz bilgilenebilmesi sağlanması ve fikir alışverişinin gelişebilmesi için özgürce kamuya ait dokümanlara ulaşabilme hakkına sahiptiler. Yerel birimler bilgi dokümanlarını

halkın incelemesine açık tutmakta ve yerel hizmetler hakkında halkı aydınlatma amaçlı özel danışma merkezi, kent büroları bulunmaktaydı (Assche ve diğerleri, 2007: 24-25).

Kent büroları il meclisleri ve belediyelerce idare edilmesi yönüyle her ne kadar yerellik taşısa da bu yetkiyi merkez ile ortak kullanmaktadır. Bu hizmetlerin kentlilere, hizmetleri kendi istekleri doğrultusunda cevaplandırılması yanında küçük çapta sorunları çözümlenerek merkezin yükünü hafifletme açısından da yarar sağladığı görülmektedir (Wollman, 2001; 639).

İsveç'te yerel özerklik (self-government), uzun bir geleneğe sahiptir. Ancak bu gelenek 19.yy da yapılan yerel yönetim reformlarıyla sekteye uğramıştır. 1862'de yapılan yerel yönetim reformuyla, yerelin özerkliği devam etmekle birlikte bu özerkliğin uygulamasında sorun yaratacak olan yerel yasalar yapılmıştır. Bu yasalara göre, yerelin alacağı kimi kararlar merkezi birimlerin onayına bağlanmıştır. Böylece merkez yerele karşı güçlü konuma getirilmiştir. 1862'de din ve siyasetin birbirinden ayrılmasıyla kiliseye ait olan kimi kamu hizmetleri yerel yönetimlerin yetkileri arasına dahil edilmiştir. Böylece bu yüzyılda yerel yönetimlerin görevleri göreceli olarak genişletilmiştir (Hammarlund, 2004: 147).

1920'lere kadar eşit ve genel oy hakkı yerine gelir ve zenginliğe bağlı katılım ve temsil hakkı vardı. Çok düşük vergi ödeyenlerin oy hakkı yoktur. 1919'da yapılan genel ve yerel reformlarla gelir ve yerel haklarla ilgili bu gelenek yıkılmaya başlanmıştır. Ancak bu reformlar topyekün bu geleneği ortadan kaldırmaya yetmemiştir. 1945'e kadar sınırlı da olsa devam etmiştir. 1976'da temsil ve oy hakkı genişletilmiştir.

19.yy sonunda endüstrileşme, kentleşmeyle birlikte yerel yönetimler için daha geniş kapsamlı yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Özellikle, 1.ve 2. Dünya Savaş'larından sonra İsveç'te daha kapsamlı uygulanmaya başlayan sosyal devlet anlayışıyla, yerel yönetimlerin görev ve yetkileri arttırılmıştır (Denk, 2012: 784). 1950'lerde "Büyük Yerel Reform" olarak adlandırılan reformla, yerel yönetimlerin görevleri ve kaynakları arttırılmıştır. Ayrıca belediyelerin sınırları genişletilmiştir. Böylece 2,500 belediyeden 300 belediye düşürülmüştür (Gustafsson ve diğerleri, 1999: 67). Bunun yanında yerel yönetimlere, hizmet sunumu, kurumsallaşma ve halka ilişkiler konularında standartlar getirilmiştir. Bu standartlar, yerel yönetimlerin sınırları ve görevleri belirlenmiş yerel birimler, "evrensellik" ve "eşitlik" gibi kavramları kapsamaktadır (Granberg, 2008: 367). Böylece yerel, kapsamı belirlenmiş organlarla, eşitlik ve evrensellik ilkelerine göre hizmet sunacaklardır. Böylece daha demokratik ve daha etkin profesyonel kurumlar haline getirilmek amaçlanmıştır.

Sosyal devlet uygulamalarının arttığı 1960 ve 1970'li yıllarda merkezi yönetimin devletin diğer birimleri ve yerel yönetimler üzerindeki denetimini arttırması, ülkede adem-i merkeziyetçiliğin gerekliliğine yönelik tartışmalara neden olmuştur (Aylott, 1999; 34).

Sosyal devlet uygulamalarıyla merkezileşme eğilimini daha da arttırılmıştır. Bu gelişmelerin sonucu olarak ülkede artan bürokrasi ve kırtasiyecilik ve buna bağlı olarak meydana gelen halka devlet arasındaki mesafe, 1970 ve 1980'li yıllarda yapılan ve 1990'larda devam eden yerel yönetim reform ve yasalarıyla daha özerk, yerel, katılımcı model oluşturmaya başlanmıştır. Bu döneme kadar partiler yerel karar politikalarının ve kararların belirlenmesinde son derece etkin bir rol oynuyordu. Buradaki temel paradoks halk ve partiler arasında oldukça sınırlı olan iletişimdi. Öyle ki adeta partiler halka kapalı olarak, kendi içinde yerel politikaları belirliyorlardı. Halk karar sürecinde silik bir role sahipti (Karlsson, 2012:

805). Bu paradoks 1980’li yıllarda başlayan ve 1990’lı yıllarda hız kazanan yeni yerel yönetim yasaları ve yerel reformlarla görece aşılmaya çalışılmıştır.

1980 sonrası süreçte yerel yönetimlere ilişkin düzenlemeler, temsili demokrasinin varlığını koruduğu ve korumaya devam edeceği politik sistemde karar süreçlerine halkı dahil etme amacı taşımaktadır. Bu amacı taşıyan ilk reform 1974’te tamamlandı (Gustafsson, 1999: 112). Bu yeni sistem halka katılıma yönelik büyük bir güven sağlamıştır. Ayrıca seçilmişler ve seçmenler arasında yakın bir uyum da sağlamıştır. Ancak sistem 1980’li yıllardan sonra tam anlamıyla yerleşmeye başlamıştır. 1980’den sonra 25 belediye meclisi katılımcılığı arttıracak reformları gerçekleştirmeye başlamıştır. Ancak 1980’li yılların ortalarına kadar, hala halk doğrudan politikacılarla irtibatla olmak yerine ilgili hizmet birimleriyle doğrudan iletişim kurmaya devam edebilmiştir (Larsson ve diğerleri, 2008: 239-241).

Sosyal demokrat liderlerin başlattığı yerel katılımcılığın geliştirilmesine yönelik reformlar, belediye meclislerince –siyasi partilerce- hemen kabul edilebilir bir davranış olamamıştır. Bu anlamda reformlar aşama aşama hayata geçirilmiştir (Larsson, 2008: 243).

3. İSVEÇ’TE KAMU REFORMU VE KATILIM

1980’li yıllarda başlayan ve 90’larda devam eden kamu yönetimi reformlarıyla, sosyal aktörlerin “yönetime dahil edilmesi” sloganı üzerine kurulu yasal düzenlemeler yapılmıştır (Montin ve diğerleri, 1993: 59). Burada sosyal aktörlerden hem üreticileri hem de tüketicileri anlamalıyız. Böylece yeni kapitalist politikalarla uyumlu olarak, kamusal hizmetler, üretici ve tüketici arasındaki ilişkinin gelişmişlik düzeyine bağlanmıştır. Üretici ve tüketici ne kadar uyumlu ise üretim o kadar verimli olur anlayışı kamuda yerleştirilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla yerel yönetimlerle, “müşteriler” yada “kullanıcılar” (bireysel yada örgütlü) arasındaki diyalog ve uzlaşma yeni kamu yönetimi anlayışının en önemli konusu haline gelmiştir (Montin ve diğerleri, 1993: 63).

İsveç’te diğer birçok Avrupa ülkelerinde olduğu gibi 1980’li yılların ortalarından beri, belediyelerle ilgili yasal düzenlemeler “kullanıcıların katılımını ve etkisini” arttırmak yönünde olmuştur. Kullanıcı kavramı (brukare) vatandaş kavramının yerini almıştır. Bu kavram İsveç’ten önce 1970’li yılların sonunda Belediye Demokratik Komitesi’nde kullanılmış ve temsili demokrasiyi tamamlayan bir kavram olarak ele alınmıştır. Çok sayıda meclis yaratılmıştır. Engelliler meclisi, emekliler meclisi gibi ve bu meclisler belediye sınırları içinde yaşayan halkın tamamından ziyade, sadece kullanıcı ya da tüketici, müşteri gruplarını temsil ediyorlardır. Böylece kullanıcılar, oluşturulan bu meclisler üzerinden kamusal hizmetin üretilmesi ve sunulmasına etki ediyorlardı (Premforms, 1991: 89-90).

Buna benzer uygulamalar 1980’lerden sonra yasal düzenlemelerle desteklenerek, belediyelerde yaygınlaştırılmıştır. Kullanıcı – müşteri - etkisi birinci plana alınmış ve belediyelerin müşterilerin karar alma süreçlerine ve kamusal hizmet sunumuna etkilerini arttıracak yasal düzenlemeler gidilmiştir. Fakat bu yıllarda İskandinav ülkelerinde yapılan araştırmalar göstermiştir ki müşterilerin etkisini ve katılımını arttırmada kimi zorluklar yaşanmıştır (Premforms, 1991: 103). En önemli problem kullanıcı ya da müşteri kavramının tanımlanamaması olmuştur. Tam olarak kimler kast edilmektedir? Ayrıca kullanıcıların katılımı ve temsili demokrasi arasındaki denge nasıl sağlanacaktır?

Böylece İsveç’te yapılan kamu yönetimi reformları sonrası ortaya çıkan kavram ve denge karmaşası yoğun tartışmaları beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan görüşlerden bazıları belediyelerde kullanıcılarla doğrudan iletişim kuracak bir görevli ya da görevlilerden oluşan

danışma birimleri kurulmalı bunlar kullanıcıların görüşlerini, talep ve isteklerini karar süreçlerine yansıtmalıdır. Uygulama şansı daha zor olan diğer bir görüşe göre ise, belediyelerde ayrı bir meclis ya da birim oluşturulacak kullanıcılar doğrudan hak sahibi olacaklar, sandalye ve oy hakları olacaktır (Strömberg, 1984: 12).

Dönemin İsveç hükümeti kafaların karışık olduğu bu konuyu açıklığa kavuşturmak için her iki görüşü de reddederek yeni yerel yönetim yasasını hazırladı. 1991’de yürürlük kazanan yeni yasayla müşteri-kullanıcıların etkisi ve katılımı bağlayıcı olmayacak, danışma niteliğinde olduğu düzenlenmiştir. Bu anlamda müşterilerle ilgilenme görevi komitelere (yürütme birimleri) verilmiştir. Komiteler hizmet sunarken, kullanıcılardan görüş ve tavsiyeleri alıp, onarı konuyla ilgili bilgilendiren, karar alma süreçlerine dahil eden, diyalogu ve uzlaşmayı sağlayan birimler olarak yeniden düzenlemiştir. Bunun için yeni yasada belediyelere istedikleri konuda ve sayıda komite oluşturma serbestliği tanınmıştır (Wise, 1998: 18-20).

Ayrıca komitelerin sayısının artırılması ve daha çok kullanıcıyı kapsayacak şekilde genişletilmesi istenmiştir. Bu düzenlemeyle İsveç’te ki birçok belediye komite sayısını arttırmıştır.

Böylece temel yerel yönetim aktiviteleri için vatandaşın etkisi temsili demokrasi aracılığıyla gerçekleşirken, kullanıcı veya müşterilerin etkisi hizmet aldıkları komiteler kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Montin’e göre, bu düzenlemede önemle vurgulanması gereken şeyin vatandaşın yerine kullanılan kullanıcıların etkisinin politik alanın dışına itildiğidir. Böylece katılımcılık çığırkanlığının nedeni kaynakların doğru ve yerinde kullanılmasının tespit edilmesidir. Talebi belirlemek ve ona göre dağıtım yapmaktır. Bu hizmetlerini artık piyasaya gördüren belediyeler için sermayeye müthiş bir hizmettir! (Montin, 1993: 54-55)

Yeni kamu yönetimi anlayışının yerel yönetimlerde “demokrasi ve verimlilik” ilişkisi tartışması ne kadar seçilmiş temsilci ve komite olmalı tartışmasına dönüşmüştür. Belediye Demokrasi Komitesi demokrasi için daha çok komite olması gerektiğini tartışırken, İsveç Yerel Otoriteler Birliği (SALAR) verimlilik için daha az komite olması gerektiğini tartışmıştır. 1980’li yıllar boyunca demokrasi ve verimlilik tartışmasına yine yeni yerel yönetim yasası noktayı koymuş ve kararı belediyelere bırakmıştır. Buna göre komitenin türü ve sayısını belirlemek belediyelere bırakılmıştır.

1980’li yıllara damgasını vuran demokrasi ve verimlilik tartışmaları yeni kapitalist kamu yönetimi anlayışının temelini oluşturan siyaset ve üretim arasındaki ilişkiden gelmektedir. Temel mesele üretim servislerinin üretimi doğrudan kontrol altında tutabilmek için ne türde ve ne ölçüde beledi birimlerin geliştirilmesidir (İmgemar ve diğerleri, 1995: 165). Böylece belediyeler, tıpkı piyasa gibi ve piyasa mantığıyla -firma gibi -girdi ve çıktıları kontrol eden birimler haline getirilmiştir. Yani piyasanın kavramları ve akli belediyelere aktarılmıştır. Böylece rekabet kuralları içinde piyasa gibi sözleşme yapmak ve hizmet sunmak, kar ve zarar hesapları yaparak gerekli gördüğü hizmetleri piyasalaştırmak gibi anlayışlar belediyelerin amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Montin’in yeni yerel yönetim yasasında altını çizdiği iki konu var; yeni yasanın yerel yönetimlere getirdiği “hedef yönetimi”, diğeri “sipariş performansı organizasyonu” (bestallar-utförarorganisation) bu iki anlayış bir yandan verimlilik, kalite kar zarar gibi kavramlarla kamunun piyasalaşmasına odaklanırken, diğer yandan hizmet üretim birimlerini politik süreçlerden bağımsızlaştırıyor (Larsson, 2008: 54).

Yeni yasanın amacı, devlet ve toplum arasında yeni tür düzenlemeler bulmaktır. Montin'e göre yapılan bu reformlar, daha önceki reformlardan tamamen farklıdır. Örneğin yeni modelde desteklenen “sipariş komiteleri” hem iç hem dış hizmet sağlayıcı birimler (hem kamu hem özel) arasında iletişim ve uzlaşma sağlamaktadır. Dolayısıyla, İsveç'in korporatist kültürü yeni kapitalist politikaların etkileriyle özellikle yerel düzeyde özel sektörü yeni tür korporasyonun baskın tarafları haline getirmektedir. Dolayısıyla yerel politikalar özel sektörün ihtiyaçlarına göre ayarlanmaya başlamıştır. Bu anlamda İsveç'in geleneksel korporatizmi yerel düzeyden ziyade merkezi düzeyde daha güçlü kalmaktadır. Kullanıcıların karar alma süreçlerinde etkisinin ve katılımın artırılması destekleniyor fakat katılım süreçleri politik alanın dışına itildiği ve müşteri talebini kontrol etme anlamı taşıdığı için daha demokratik bir düzenleme olduğunu söylemek neredeyse imkansızdır (Montin, 1993: 87).

1980'lerin sonunda “sipariş performansı modeli” yeni bir model olarak, politika ve üretim arasındaki ilişkiyi çok tartışılır hale getirmiştir. Bu model belediyelere politik birimler olarak sipariş komitelerini, hizmet sunan birimler olarak uygulayıcı birimleri oluşturulmasını gerekli kılıyordu. Bu model 1991-92 yıllarından itibaren 20 den az belediye tarafından denenmiştir. Fakat bunların çok azı adapte olabilmıştır. Kimi belediye başkanları bu iki farklı birim üzerine yapılanmanın, yerel politikacılar ve yerel birimler arasına hendek kazdığını iddia etmişlerdir (Montin, 2000: 89).

Belediyelerin firmalaşması konusunda 1991'de yapılan araştırmalar göstermiştir ki, İsveç belediyelerinin neredeyse yarısı bu hedefleri uygulamaya başlamıştır. Ve fakat birkaç tanesi görece olarak başarılı uygulayabilmiştir. Bunun nedeni bu firmalaşma ilkelerinin/kurallarının henüz gelişmemiş olması ve İsveç'in, kamusallığın ağır bastığı politik kültürüne doğrudan uymamasıdır (Montin, 1993: 80-81).

Bunlara rağmen yeni modelin uygulanmasında kimi konularda başarı sağlanmıştır (İngemar, 1995: 93):

İlk olarak piyasalaşma (kamunun piyasalaşmaya uygun hale getirilmesi), belediyede hizmet sunan birimlerin sözleşmeler için yarışması, böylece hizmet üretiminin daha kaliteli ve verimli olacağına inandırılmaya çalışıldığı. İkinci olarak hizmet sunan tarafın bağımsız olabilmesi için üç temel gerekçe açıklandı, etkinlik, etkililik ve verimliliği sağlamak için siparişi alan, talebi belirleyen komite, bu siparişlerin yerine getirilmesi için yerel yönetim içinden veya dışından hizmet sağlayıcı, müşteri ve kullanıcılar arasında gerekli diyalog ve uzlaşmayı kurmalıdır. Katılımcılık tam da bu noktada devreye gireceğinden, aynı zamanda gereksiz hizmet üretimi riski en aza indirilmiş olacaktır. Ayrıca karar, “seçilmiş temsilcilerden” oluşan hizmet sunan politik birimlerden, sipariş alan politik alanın dışında kalan “komitelere” geçmiş oluyor. Böylece yeni yasada üretim, siyasal kontrol süreçlerinden ayrılmıştır.

4. BORGARE PARK ÖRNEĞİ

Borgare Park Lund'a bağlı Norra Faladen bölgesinde bulunmaktadır. Borgare park İsveç'in 1970'li yıllarda oluşturulmuş çok sayıdaki parklarından biridir. Park yerleşim yerlerine, alışveriş merkezlerine ayrıca ana yollara oldukça yakın bir yerde bulunmaktadır. Ancak bu parkın diğerlerinden önemli bir farkı bulunmaktadır. 1970'li yıllarda Norra Faladen bölgesinde yaşayan vatandaşlar hem parkın alanını genişletmek hem de anaokulu yapılması için kendi mülklerinde olan arazileri herhangi bir bedel talep etmeksizin belediyeye bağışlamışlardır.

Dolayısıyla parkta 1975 yılında yapımı tamamlanan ve bugün hala kullanılmakta olan bir anaokulu –Swenshögsskolan- yer almaktadır. Ayrıca, okulu kullanan öğrenciler için yemekhane ve öğlen uykusu için yatakhane de bulunmaktadır. Parkta halkın kullanımına açık havuz, tenis, voleybol, basketbol alanları ayrıca bisiklet ve yürüyüş yolu, köpekler için çitle çevrilmiş küçük bir park alanı da bulunmaktadır.

İnşaat şirketi JM (John Mattson) ve Lund Belediyesine ait olan LKF şirketi Lund ve Norra Falladen'in merkezine yakın olan bölgelerinde, bir kısmı 55 yaş üzeri olan- ancak daha sonra bu yaş sınırı kaldırılmıştır- yaşlılar için olmak üzere 60-70 daireli konutlar yapmayı teklif etmiştir. Bu teklif ilk olarak Ekim 2009 tarihinde belediyenin teknik ofisi-Technical Office (Tekniska Namnden) ve şehir planlama ofisinde olabirliği tartışılmıştır. Aynı yıl Yapı ve Planlama Komitesi- Local Building and Planing Commite (Byggnadsnamnden) tarafından Borgare parka yapılması kabul edilmiştir. Bu karar, yeni konut planlarıyla birlikte, bölgede ikamet edenlerin adreslerine gönderilmiş. Burada amaç bölge halkını karar ve plan hakkında bilgilendirmektir. Aynı zamanda Lund Kommun Council- Lund Belediye meclisinde görüşülmeye başlanmıştır. Daha sonra planın yerel halka daha detaylı anlatımı için belediye tarafından istişareler başlatılmıştır. Söz konusu istişare sürecinde, inşaat şirketinden temsilci, planlama komitesi başkanı, eğitim komitesi başkanı, belediye başkanı yer almıştır. Ayrıca yerel halkın, soru, görüş ve önerileri alınmıştır. Planı kabul etmeyenler, Local Building and Planing Council'e isimleri, imzaları ve neden plana karşı olduklarını içeren listeler halinde mektuplar göndermişlerdir.

Yerel Yapı ve Planlama Meclisi- Local Building and Planing Council – meclisin çoğunluğunu Muhafazakar Parti oluşturmakla birlikte, Sol Parti, Sosyal Demokrat Parti, Çevre ve Yeşiller Partisinden seçilmiş üyeler de yer almaktadır -söz konusu parkın sınırları içerisine, ilk planda 4 adet 12 katlı, halkla yapılan görüşmeler sonrası planda yapılan değişikliklerle, iki tanesi 12 katlı ve 36 metre yüksekliğinde yaşlı bakım evi – ancak herhangi bir yaş sınırı konulmamış dolayısıyla yaşlılar dışındakiler de bu evleri kullanabilecekler-, diğer iki tanesi 8 katlı ve 24 metre yüksekliğinde – okul bahçesine yakın olan bu binaları güneş ışığını engellememesi için 8 kata düşürmüşlerdir- dört tane bina yapılmasına karar vermiştir. Yapılacak binalarla ilgili plan 2009 yılından beri belediye ve halk arasında çok sayıda toplantı ve tartışmalara neden olmuştur. Sonuçta belediye meclisi Temmuz 2014'te tartışmaları sonlandırmış ve az sayı farkla -29 hayır /34 evet - planın uygulanmasına karar vermiştir. Fakat bu park planının ve alınan kararın herhangi bir hukuka aykırılık içermediği eklenmelidir.

Fakat o bölgede yaşayanlar karara rağmen parkın korunmasını ve plandan vazgeçilmesini istemektedir. Bölgede konut ihtiyacı olduğundan halk konut yapılmasına karşı değildir. Ancak konutun Borgare parka yapılmasına karşı çıkmaktadırlar. Halkın karşı çıkış sebepleri şöyledir;

- Bölge halkı yıllar önce parka okul yapılması için arazilerini belediyeye gönüllü olarak devretmişlerdir. Şimdi devredilen bu arsaların üzerine bireylerin özel kullanımı için bina yapılmaktadır. Kamusal kullanım için bedelsiz verilen arsalar, verenlerin rıza göstermemelerine rağmen özelleştirilmektedir.
- Genel olarak Norra Faladen'de 36 metre ve 24 metre yüksekliğinde binalar bulunmamaktadır. Bu büyük ve yüksek binalar Norra Faladen ve hemen yakınındaki Delfinen yerleşim alanlarını daraltmakta, yoğunlaştırmakta ve sıkıştırılmaktadır.
- Park alanını 6 hektardan 1,5 hektara kadar daraltılmaktadır.

- Ayrıca yapılacak binalar ve binaları anayola bağlayacak çevre yollar çevre, insan ve hayvanlar için çok uygun ve elverişli değildir.
- En önemlisi, okula çok yakın konumda yer alan geniş ve yüksek binalar, okul bahçesini gölgelemektedir. Bu da çocukların gelişimi için son derece önemli olan ve İsveç’te çok az süreli bulunan güneş ışığını engellemektedir.
- Ayrıca konutları anayola bağlayan çevre yolların yapımıyla araç trafiği parka doğru yönlendirilmektedir. Bu durum hem çevre ve parkın kullanımını güçleştirmekte hem bisiklet ve yaya alanını daraltmakta hem de çocukların güvenliğini tehlikeye düşürmektedir.
- Belediye başkanı diyalog sürecinde, okulu başka bir yere taşıyacağını sözünü vermiş ancak bu sözü tutmamıştır.
- Ayrıca park alışveriş merkezlerine ve anayollara yakın olduğundan maliyetler düşük olacaktır. Bu durum da park ticarete konu olarak kamusal olmaktan çıkarılmakta ve özelleştirilmektedir.
- Diyalog ve uzlaşma sürecinde danışma, görüşme ve tartışmaların yeterince dikkate alınmadığı politik bahanelerle geçiştirildiği gibi gerekçelerle yerel halk bu plana karşı çıkmaktadır.

Şekil 1: Borgare Park’a Yapılmak İstenen Yeni Konutların Planı

Şekilde kırmızıyla gösterilen alanlar yeni konutların yapılacağı alanlardır. Sarı işaretlerle yapılacak yollar gösterilmiştir. Şekilde görüldüğü gibi okul “svenshögsskolan” bu binaların ve yolun hemen yakınındadır. Yolun hemen arkasında okul bahçesi, basket ve futbol sahaları bulunmaktadır.

Tablo 1: Genel mülakat soruları

Soru Sayısı	Sorular
1	Yerel halk ve belediye arasında hangi bilgi, duyuru ve danışma kanalları kullanılmaktadır? Ve süreç nasıl işlemektedir?
2	Yerel halk hangi yerel katılım mekanizmalarını kullanmaktadır ve nasıl yerel karar alma sürecine katılmaktadır?
3	Diyalog ve tartışma süreci nasıl işlemektedir?
4	Yerel halkın bu süreçteki rolü ve konumu nedir?
5	Tartışma sonuçları belediye meclisine nasıl taşınır ve görüşülür?
6	Borgare parkla ilgili diyalog süreci nasıl başladı? Ne şekilde duyuruldu? Süreç nasıl ilerledi?
7	Hem belediye hem de yerel halk için Borgare parkın önemi nedir?
8	Yerel halk planlama sürecine nasıl katıldı?
9	Daha sonra halkın görüş ve önerileri üzerine planda nasıl bir değişiklik yapıldı?
10	Beş yıl süren tartışmalar neticesinde verilen kararı katılım açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tablo 2: Görüşmecilerin Sorulara Verdiği Yanıtlar

Soru Sayısı	Verilen Yanıtlar
1	Belediyenin Yanıtları; İsveç'te duyuru ve diyalog kanalları yasalarla belirlenmiş ve güvence altına alınmıştır. Bunun haricinde bir kurum yada birim bulunmamaktadır. Bu nedenle öncelikle yerel yönetim yasasını sonra toplantının konusuna göre ilgili diğer yasaları gözetmek zorundayız. Halkın Yanıtları; Belediye Borgare park ile ilgili halkla görüşmeyi tercih etti ama bizce bunun nedeni aslında politik kaygılar, Norra Faladen'da 9000 seçmen var ve bu seçmenlerin çocukları (toplamda 13127 öğrenci) bu okulu kullanmaktadır. Ayrıca Planlama ve inşaa yasasına göre belediye inşaa plan ve projeleriyle ilgili olarak, halkla görüşme yapmalı, plan halka anlatılmalı, halkın soruları cevaplanmalı. Bunları yapmaksızın doğrudan karar alamazlar.
2	Belediyenin verdiği yanıtlar; Halk doğrudan meclis toplantısına katılabileceği gibi, yapılan görüşme ve toplantılara katılarak şikayet, görüş ve önerilerini sunabilmektedir. Halkın verdiği yanıtlar; Belediyenin web sayfası, duyuru panosu yada yerel günlük gazetelerden bilgi edindikten sonra, yazılı yada sözlü görüş ve önerilerimiz ve şikayetlerimiz sunabiliyoruz. Duyuru kanalları etkin olmakla birlikte katılım kanallarının etkin ve yeterli olduğu kısmına katılmıyoruz.
3	Belediyenin verdiği yanıtlar; Belediye halkla görüşmeler düzenler, halka planlar detaylı olarak anlatır, onların görüşleri doğrultusunda değişiklik yapıp yapılamayacağına karar verir. Ancak yasaların dışında Avrupa Birliği üyesi olduğumuzdan, katılımı önemsiyoruz. Öyle ki tartışmalar tamamlanmadan meclis kesin karar alamaz bizce! Halkın verdiği cevaplar; Halk belediyenin verdiği yanıt doğrultusunda cevap vermekle birlikte, yapılan görüşme ve tartışmanın genellikle şekilsel olarak yerine getirildiği, sonuçta bu görüşmelerin sadece tavsiye niteliğinde olması ve karar verici gücün meclis olduğunun altını çizmişlerdir.
4	Belediyenin verdiği yanıt; Bizim için son derece önemli, meclis halkı itina ile dinler, uzlaşmak için gerekli değişiklikleri yapmaya gayret eder. Halkın verdiği yanıtlar; Her konu tartışmaya açılmadığı gibi her zaman halk dinlenmeyebilir.
5	Belediyenin verdiği yanıt; Görüşmeler esnasında ilgili komitelerin başkanlarının dışında, görüşmeleri kayıt altına almak için bir belediye çalışanı bulunur. Bu çalışan halkın soru, öneri ve şikayetlerini kayıt altına alır, görüş sahiplerine imzalatır. Meclisin en yakın tarihli toplantısında görüşülmesi için meclise sunar. Halkın verdiği yanıtlar; Mecliste nasıl tartışıldığını öğrenmek için toplantılarına katılabiliriz, bunun için bir engel yok. Meclis soruları, şikayet ve görüşleri kendi yorumunu da ekleyerek cevaplandırır. Bunu aynı bilgilendirme kanallarıyla duyurur. Ancak bizim görüşlerimizi yadsıyabilir. Bunun için herhangi bir yasal zorunluluk yok.

6	Belediyenin verdiği yanıt; Kentin planlaması ile ilgili konularda (Borgare Park örneği gibi), planlama değişikliği yapılacak yerlerde yaşayan halka, yapılacak değişiklikler ve yeni yerleşim planları adreslerine gönderilir. Ayrıca plan tüm detaylarıyla belediyenin web sayfasına konur, ayrıca günlük gazetelerde halka duyurulur. Halkın verdiği yanıt; Belediye başkanı, planlama komitesi, eğitim komitesi ve teknik komite bize plan hakkında bilgi verdi. Sorularımızı yanıtladı, görüş ve önerilerimizi aldı. Ancak belediye bizim çevre ve okul konusundaki kaygılarımızı dikkate almak yerine, bize tazminat ödemeyeceklerini açıkladılar. Ayrıca söz konusu planda parkı ve okulu – dolayısıyla çocuklarını nasıl koruyacaklarına yönelik ikna edici herhangi bir açıklama da yapılmadı.
7	Belediyenin verdiği yanıt; Borgare park yaşlı bakım evi ve konut için oldukça uygun, park ana yollara ve alışveriş merkezlerine çok yakın olduğundan, yaşlılar için oldukça konforlu bir seçim yapılmıştır. Ayrıca yaşlıların parkı kullanmalarını sağlayarak toplumla entegrasyonunun kolaylaştırmış olacağız. Halkın verdiği yanıtlar; Park kent merkezine, ana yollara ve alışveriş merkezlerine yakın olduğundan maliyetler neredeyse yarı yarıya azaltılmış olacaktır. Ayrıca yaşlı bakım evi için herhangi bir yaş sınırlaması konmamıştır. Bu demektir ki yaşlı olmayanlar da konutları kiralamaya bilecekler. Bu durum yapılan konutları cazibeli hale getiriyor ve fiyatları arttırıyor. Mimar ve plancıların verdiği yanıtlar; Belediyenin öne sürdüğü gerekçeler için parkın özel alana dönüştürülmesi gerçekçi değildir. Konut üretimi için yapılan planla parkın yapısının bozulmasının yanında Norra Faladen bölgesi de yerleşim yeri olarak daha düzensiz hale gelecektir. Özellikle yaya, bisiklet ve araç trafiği açısından tam bir karışıklık söz konusudur. Oysa konut yapımına daha uygun yerler var. Gereken önerilerde bulunduk.
8	Belediyenin verdiği yanıtlar; Planlama sürecine halk katılmamıştır. Planlama komisyonunda şirketin teklifi değerlendirilmiş ve kabul edilmiştir. Sonra halkı bilgilendirmek ve önerilerini almak için görüşmeler düzenlenmiştir. Halkın verdiği yanıtlar; Planlama sürecine katılmadık.
9	Belediyenin verdiği yanıt; Olabildiğince halkla uzlaşmaya çalıştık. Bunun için 12 katlı 4 konut yerine ikisi 8 katlı diğer ikisi 12 katlı olacak şekilde değişiklik yapıldı. Böylece okula daha yakın konumda bulunan konutlar 8 katlı olarak değiştirildiğinde öğrenciler güneşten mahrum kalmamış olacaklar. Halkın verdiği yanıtlar; Yapılan değişiklik sorunu gidermekten oldukça uzaktır. Bu çocukların güneşlenememesini değiştirmiyor. Yapılan değişiklik sadece rol, samimi anlamda sorunlarımızı ve kaygılarımızı gidermekten uzaktır. Mimar ve plancıların yanıtları; Yapılan değişiklik, insanların karşı çıktığı sorunları gidermekten uzak. Bu plan hem parka çok yüksek konutları dikerek bölgenin yapısını bozduğu gibi, okul bahçesinin hemen önüne yapılacağından bir çok açıdan ciddi bir planlama hatası da içeriyor. Biz başka yerleri tavsiye ettik ama belediye burası için oldukça ısrarcı.
10	Belediyenin verdiği yanıt; Herkesin bildiği gibi Lund'da konut sorunu var, aslında hiç kimse konut yapılmasına karşı değil, sadece park ve parkın içinde okul olması sorun yarattı. Biz ihtiyaca yönelik hizmet vermek için iyi niyetli olarak elimizden geleni yaptık. Halkın verdiği yanıt; Biz parkımızı ve okulumuzu, sözde katılım mekanizmalarını kullanmış olmamıza rağmen kaybetmiş olduk. Mimar ve plancıların verdiği yanıt; Biz belediyenin plancıları gibi düşünmüyoruz. Ciddi teknik, mesleki hatalar yapılmaktadır.

5. MÜLAKAT CEVAPLARININ ANALİZİ

Bu başlık altında verilen cevapların İsveç'te yerel yönetim, yasalar ve örnek olay, mevcut katılım mekanizmaları çerçevesinde analizi yapılacaktır. Bu bağlamda sorulan her soru ayrı bir alt başlık olarak ele alınmaktadır.

- **Yerel halk ve belediye arasında hangi bilgi, duyuru ve danışma kanalları kullanılmaktadır? Ve süreç nasıl işlemektedir?**

İsveç'te duyuru ve diyalog kanalları yasalarla belirlenmiş ve güvence altına alınmıştır. Bunun haricinde bir yapılanma söz konusu değildir. Bu nedenle öncelikle yerel yönetim yasasını sonra toplantının konusuna göre ilgili diğer yasaları gözetilmektedir. Yerel yönetim yasasının 5.bölümü 8.-9.-10. bölümüne göre;

Belediye başkanı meclis toplantısından en az bir hafta önce toplantının yeri, zamanı ve konusunu, il konseyi ve belediyenin duyuru panolarında, ayrıca günlük yerel ve bölgesel gazetelerde halka duyurur. Meclis üyelerine de bu bilgi tek tek gönderilir. Toplantı halka açıktır. Olağanüstü durumlar hariç. Halk toplantılara katılarak görüş ve tavsiyelerde bulunabilir. Halkın görüş ve tavsiyeleri kayıt altına alınır. Meclis bu görüş ve önerileri gündemine almak ve görüşmek zorundadır. Ancak halkın görüş ve önerileri doğrultusunda karar vermeyebilir. Aksi yöndeki kararını halka nedenleriyle açıklamak zorundadır. Genel olarak uzlaşma esası benimsenmiştir.

Yapı ve planlama yasasına göre belediye meclisi kararı kesinleştirmeden önce mahalli halka bilgi vermeli, görüş ve tavsiyelerini alabilir. Yasaya göre bu süreç üç aşalı yapılmaktadır; İlk olarak planlama, ikinci aşama bu planın bölgede yaşayan halkla görüşülmesi ve olabirliğin tartışılması, üçüncü aşama, halkla yapılan görüşmeler sonrası planın tamamlanması ve tamamlanan planın halka sunulması.

Duyuru ve bilgilendirme kanalları çok açık olmakla birlikte her konu görüşmeye ve tartışmaya açılmamaktadır. Bu yerel politikacıların inisiyatifindedir. Tartışmaları başlatan ve sonlandıran belediye meclisidir. Ancak belediye meclisi halk tarafından kendisine yöneltilen yorumları ve soruları cevaplamak zorundadır.

- **Yerel halk hangi yerel katılım mekanizmalarını kullanmaktadır ve nasıl yerel karar alma sürecine katılmaktadır?**

Halk doğrudan meclis toplantısına katılabileceği gibi, yapılan görüşme ve toplantılara katılarak şikayet, görüş ve önerilerini sunabilmektedir. Halk belediyenin web sayfası, duyuru panosu yada yerel günlük gazetelerden bilgi edindikten sonra, yazılı yada sözlü görüş ve önerilerimiz ve şikayetlerimiz sunabilmektedirler.

Belediye meclisinin halkı bilgilendirmek, görüş ve önerilerini almak, uzlaşmak için açtığı tartışma süreci genellikle uzlaşmaya varılıncaya kadar devam etmeyi amaçlamaktadır. Öyle ki belediyenin web sayfasında “Comments, Complaints and Dialog” (Yorumlar, Şikayetler ve Diyalog) başlığı altında halkı, belediyenin kararlarına davet etme anlamı taşıyan diyalog randevu programı yer almaktadır. Bu programın adı “Diaolog for Citizens” (Yurttaş Diyaloğu)dur. Böylece belediye ve halk arasında diyalogu geliştirmek ve genişletmek için diyaloglar bir ajandaya, takvime bağlanmıştır. Burada oluşturulan görüşler, kayıt altına alınmakta ve seçilmiş temsilcilere, meclis toplantılarının konusuna bağlı olarak, ulaştırılmaktadır. Ayrıca yine belediyenin web sayfasında bu tartışmalar tamamlanmadan meclisin bağlayıcı karar alamayacağı belirtilmiştir.

Ayrıca belediyeler, yasadan bağımsız olarak halkı katılıma teşvik etmek için katılımın ne anlama geldiği, nasıl yapılacağı ve neden önemli olduğu konusunda el kitapları bastırıp dağıtmaktadır. Ayrıca bu kitapların içindeki bilgiler belediye web sayfasında da yer almaktadır.

Halk bu mekanizmaları kullanmakla birlikte, yeterli olmadığını düşünmektedir. Tartışma ve diyalog sürecinin var olduğunu kabul etmekle birlikte, bu sürecin etkinliğini yeterli bulmamaktadır. Görüşme ve tartışmalarda soru, görüşlerini rahatça ve açıkça ifade edebildiklerini, ancak bunların rahat bir şekilde göz ardı edilebildiğini (Borgare Park örneğinde olduğu gibi) belirtmektedirler. İsveç'in diğer bir çok Avrupa ülkesine göre en azından dinleme ve bilgilendirme konusunda iyi olduğunu ancak doğrudan halkı dikkate alan etkili bir yerel demokrasinin olmadığını vurgulamaktadırlar. Sonuçta seçilmişlerin istediği gibi karar verme yetkisinin olduğunun altını çizmişlerdir.

- **Diyalog ve tartışma süreci nasıl işlemektedir?**

Belediye halkla görüşmeler düzenler. Yapılacak görüşmelerin yeri ve zamanı halka duyurulur. Duyurular için basın ya da belediyenin web sayfasının duyurular kısmı kullanılır. Halka, amaçlar, planlar detaylı olarak anlatılır, onların görüşleri doğrultusunda değişiklik yapıp yapılamayacağına belediye meclisi karar verir.

Bu görüşmelere belediyenin planlama komitesi (toplantı konusuna göre diğer yetkili komiteler örneğin çevre ya da eğitim komitesi vs) başkanı, belediye başkanı veya yardımcısı ve görüşmeleri kayıt altına alıp meclise iletecek bir belediye çalışanı bulunur. Görüşme yeri yerel yasalarda belirtilmiştir ancak belediye meclisi kendisi nedenini de belirterek başka bir yer belirleyebilir. Lund için, halk toplantıları genellikle halk kütüphanesinde ya da bir kafeteryada yapılır.

Tartışmaların süresi konuya göre değişmektedir. Bu süre yine belediye tarafından belirlenir. Tartışmalarda çoğunluk ne derse belediye meclisi onu dikkate alır. Ancak çoğunluğun dediğini yapmak zorunda değildir (Borgare Park örneğinde olduğu gibi). Eğer herhangi bir çoğunluk sağlanamazsa belediye meclisi tartışmaları sonlandırır ve yapılacak ilk toplantıda karara varır.

Halk diyalogun sağlanması için yapılan toplantıların kimi yerel katılım süreçlerini yerine getirmiş gözükmek için yapıldığını, bu süreçte sorularının yanıtladığı, yanıtların bazen ikna edici olmadığı, ama yerel yöneticilerin ikna etmek ve uzlaşmak gibi kaygıları gerçekten taşımadığı, sadece şekilsel olarak “yaptım” demek için yaptıklarının altını çizmişlerdir. Bu bağlamda formel olarak yerel diyalog ve katılım kanallarının var olduğu ve bu kanalların açık olduğu ancak etkin olmadığını belirtmişlerdir.

- **Tartışma sonuçları belediye meclisine nasıl taşınır ve görüşülür?**

Halkla yapılan toplantılarda tutanakla kayıt altına alınmış görüşler, ilgili konuda belediye meclisinin ilk toplantısında görüşülür. Her üye halktan gelen görüşlerle ilgili fikrini belirtir. Buna bağlı olarak karara ne kadar yansıtılacağı ve uygulanabilirliği üyelerce oylanır. Oylama sonuçları karar yansıtılmaması gerektiği ya da uygulanabilirliğinin olmadığı yönünde ise nedenleri belirtilerek ve halka duyurulur.

Bu görüşmelere isteyenler katılabilirler ve sorularını görüşlerini mecliste sözlü olarak da tekrarlayabilirler. Halk bu görüşmelerde uzlaşmayı sağlamak için kimi konularda değişiklik yapılacağı sözü verilir sonra bu söze bağlı kalınmadığını eklemektedir. Örneğin Borgare Park

konusunda belediye başkanının parkın içinde yer alan anaokulunun çocukların sağlığı ve güvenliği için başka bir yere taşınacağı sözü verdiğini ancak bunu yapmadığını belirtmiştir.

• **Borgare parkla ilgili diyalog süreci nasıl başladı? Ne şekilde duyuruldu? Süreç nasıl ilerledi?**

Kentin planlaması ile ilgili konularda (Borgare Park örneği gibi), planlama değişikliği yapılacak yerlerde yaşayan halka, yapılacak değişiklikler ve yeni yerleşim planları adreslerine gönderilir. Bu bağlamda, Norra Falladen’da yaşayan halkın adreslerine gönderildi ve meclis toplantı sonrası bahsedilen duyuru kanallarını kullanarak, halkla görüşmek için yer ve zaman belirledi, ilk toplantıda, belediye başkanı, planlama komitesi, eğitim komitesi ve teknik komite bize plan hakkında bilgi verir.

Ayrıca plan tüm detaylarıyla belediyenin web sayfasına konur, ayrıca günlük gazetelerde halka duyurulur. Ayrıca “Building and Planing Act” (Yapı ve Planlama Kanunu) göre, planlamaya yönelik değişiklikler, ikamet edenlerle görüşülmeli, tartışılmalı ve sonuçları duyurulmalı, meclis bu sonuçları göz önüne almalıdır. Ancak meclisin mutlaka buna uygun karar verme zorunluluğu yoktur.

5. SONUÇ

İsveç’te 1970’lerin sonlarından itibaren önemli yerel yasal reformlar ele alınmıştır bunlar kısaca: İlki, “demokrasiyi canlandırmak” olmuştur. Bunun anlamı, insanları yerel politik sürece geniş ölçekli ve gerçek anlamda etki yaratabilmeleri için “birlikte politika yapma” süreçleri geliştirmektir (Duros ve diğerleri,2009: 27). İkinci olarak, bunu sağlamak için seçilmiş temsilciler, profesyonel gruplar ve yarı profesyonel gruplar arasında yasal bir konsensüs yaratmaktır. Ayrıca bunu “Etkisi Güçlendirilmiş Halk” Sloganlarıyla güçlendirmek. Üçüncü olarak, belediye hizmetlerinden yararlananların da uygulamaya katılabilmesi için reformlar geliştirmektir. Dördüncüsü, yerel otoritelerin piyasayla ilişkilerini güçlendirmesi yani bir ölçekte üretimde “piyasa gibi hareket etmek” için yasal düzenlemeler geliştirmektir.

Fakat kimi İsveçli yazarlara göre, bu gerçek anlamda bir demokratik reform olamamıştır. Dolayısıyla gerçek anlamda etkili bir katılımcılık getirmek yerine, yeniden tanımlamıştır. Belediyeler için reformların piyasa gibi işleyen yerel yönetimler kısmı önem kazanmış, demokratik tartışmalar önemini kaybetmeye başlamıştır. Tartışılan bu reformlarla belediyelerde görece olarak bağımsız (self-government) yeni bir yönetim modeli oluşturmuştur.

1991’de hazırlanan yeni yerel yönetim yasasının temelinde 1985 yılında yapılmaya başlanan ve art arda yapılan kamu reformları bulunmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi İsveç’te de bu dönemde refah devleti politikaları eleştirilmeye ve “yeni liberalizm” doğrultusunda dönüşmeye başlamıştır. Dolayısıyla bu dönem yapılan reformlarda kamuya yönelik eleştirileri ortadan kaldırmak ve kamu sektörünü etkin hale getirebilmek için sorumluluklar ve kaynaklar paylaştırılmıştır. Bu bağlamda merkezi yönetimin yetki ve görevleri gözden geçirilmiştir.

1980’li yılların ortalarından sonra “katılımcılık”, “anayasal ve yasal” güvenceler altına alınmaya başlamıştır. 1991’ de hazırlanan yerel yönetim yasasıyla yerel ve merkezi yönetimin yetki ve sorumlulukları ayrılmıştır. Böylece bu yasayla mümkün düzeyde yetkiler merkezden yerele kaydırılmıştır. Ayrıca görevlerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için yeni bir

finansal plan belirlenmiştir. Böylece yerelin gelirleri arttırılmıştır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin vergi koyabileceği, şirket kurabileceği, ekonomik ve sosyal konularda iç ve dış ilişkiler geliştirebileceği ve kar amacı gütmeyen organizasyonlar oluşturabileceği düzenlenmiştir. Ayrıca yerel yönetimlere sivil toplumu canlandırma, yerel yönetim ve sivil toplum ilişkisini geliştirme görevleri de verilmiştir. Sorumluluklarının merkezden yerele aktarılması, yerelin de bu sorumlulukları yerine getirirken “özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla” ortaklaşmasının altı çizilmiştir. Böylece yetkiler merkezden yerele aktarılmış, yerelde de STK ve özel sektörle paylaştırılmıştır.

Borgare Park, İsveç’te etkin bir diyalog süreci olduğunu ancak yeni liberalizmin yönetim mantığı gereği, halkın katılım süreçlerinden dışlanarak sermayeyle belediyelerin uzlaşmasının esas olduğu yeni katılımcılık anlayışının en somut örneklerinden birisidir. Ayrıca böyle bir örneğin, dünyanın demokratik ülkelerinden biri olarak kabul edilen, uzlaşma kültürünün esas olduğu bir toplum ve yönetimde gerçekleşmiş olması, yeni liberalizmin yönetim ve demokrasi mantığının ne denli defolu olduğunu açıkça gözler önüne sermektedir. Borgare Park meselesinde yerel halkın tüm karşı çıkışlarına rağmen, sermayeyle belediyenin anlaştığı gibi sermaye yararına bir kararın çıkması, halkın karar süreçlerinin dışında bırakıldığı bir “katılımcı demokrasi” anlayışını izah etmektedir.

KAYNAKÇA

Amna E., Montin S., Towards a New Concept of Local Government?, Bergen, Fagbokforlaget, 2000.

Assche V.D. - G.Dierickx, The Decentralisation of City Government and The Restoration of Political Trust, Local Government Studies, 33(1), 2007.

Aylott, N., Swedish Social Democracy and European Integration, Ashgate Publishing, 1999.

Denk, T., “Size and Political Support on the Local Level in Sweden, Local Government Studies, Routledge, Vol.38, No.6, 2012.

Duros,C., Greasley S. , L. Richardson, Changing Local Governance, Changing Citizens, Great Britain, UK, 2009.

Granberg, M., “Local Governance in Swedish”? Globalisation, Local Welfare Government and Beyond”, Local Government Studies, Routledge, Vol.34, No.3, 2008.

Gustafsson L.- Arne S., Public Sector Reform in Sweden, Liber Ekonomi,1999.

Gustafsson, L.-Svensson, A., Public Sector Reform in Sweden, Liber Ekonomi, Malmö,1999.

Hammarlund, K.G., “Regional Reform and Citizen Participation in Sweden, Innovation (Carfax Publishing), Routledge, Vol.17, No.2, 2004.

İngemar, E.- Montin, S., “Decentralisation and Control: Central-Local Government Relations in Sweden”, Policy and Politics, Vol.18, No.3, 1995.

Karlsson, M., “Participatory Initiatives and Political Representation: The Case of Local Councillors in Sweden, Local Government Studies, Routledge, Vol.38, No.6, 2012.

Larsson T. - Henry B., Governing and Governance in Sweden, StudentLitteratur, 2008.

Micheletti, M., *Civil Society and State Relations in Sweden*, Avebury, Stockholm, 1995.

Montin S.,- Ingemar E., “Citizenship, Consumerism and Local Government in Sweden”, Forthcoming, in Goldsmith, Michael-Soren Villadsen (eds), Roskilde: Roskilde University Press, 1993.

Montin, S., *Swedish Local Government in Transition*, Örebro Studies, 1993.

Montin, S., *The Swedish Model: Many Actors and Few Strong Leaders*, in: R.Berg & N.Rao (Eds), *Transforming Local Political Leadership*, 2000.

Page, E., *Localism and Centralism in Europe*, New York: Oxford University Press, 1991.

Petersson, O., *Swedish Government and Politics*, Çev. Frank G. Perry, CE Fritzes AB, Göteborg, 1994.

Premfors, R., “The Swedish Model and Public Sector Reform”, *West European Politics*, Vol.14, No.1, 1991.

Rose L.E., K.Stahlberg, *Nordic Countries: Still The “Promise Land”?* in: B.denters & L.E. Rose (Eds) *Comparing Local Governance Trends and Developments 2005*.

Rothstein, B., *The Social Democratic State*, Pittsburg, London: University of Pittsburg Press, 1996.

Strömberg L.,- Westerstahl, J., *The New Swedish Communes, A summary of Local Government Research*, Stockholm:Liber, 1984.

Sweden Country Report, October 2013, The PRS Group, USA.

Sweden Country Report, The PRS Group, USA, October, 2010.

Wise, C.R., “Public Service Configurations and Public Organizations: Public Organizations Design in the Post-Privatization Era”, *Public Administration Review*, March/April, 1998.

Wollman, H., *Local Government Reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: Between Multi- Function and Single Purpose Organisations*, *Local Government Studies*, 30(4), 2001.